

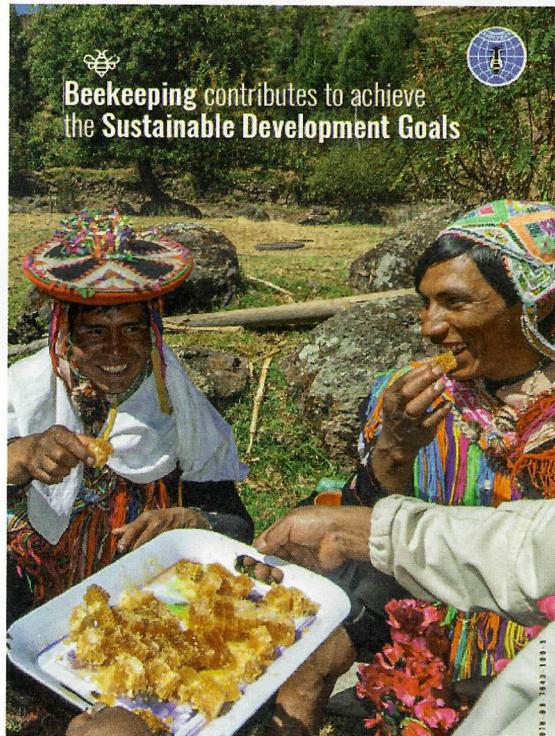
dr. sc. Zdenko Franić

Kako politika utječe na pčelarski sektor?

U Šibeniku je od 12. do 14. listopada 2022. godine, nakon čak dvije godine odgadanja zbog pandemije, u organizaciji udruženja COPA i COGECA održan Kongres europskih poljoprivrednika. Cilj je ovoga kongresa bio da se kroz rasprave po panelima pronađu i trasiraju načini kojima bi se izazovi koji se nalaze pred poljoprivredom Europske unije pretvorili u prilike. Najprije je potrebno dogovoriti zajedničke politike poljoprivredno-prehrabrenog lanca Europske unije kao vrijednosna opredjeljenja na temelju kojih se donose strategije, a potom i akcijski planovi i pravna regulativa. Možda zvuči pomalo birokratski, ali to je način na koji već odavno funkcioniра Europska unija.

Kongres su zajednički organizirali COPA (Odbor profesionalnih poljoprivrednih organizacija – Committee of Professional Agricultural Organisations) i COGECA (Generalni savez poljoprivrednih zadruga u Evropskoj uniji – General Confederation of Agricultural Cooperatives in the European Union) u suradnji s Hrvatskom poljoprivrednom komorom i pod pokroviteljstvom Ministarstva poljoprivrede Republike Hrvatske. Iako je pčelarstvo spomenuto samo uzgred, gotovo marginalno, tijekom kongresa se pokazalo da određene politike i posljedične strategije imaju iznimno velik, gotovo presudan utjecaj na položaj i budući razvoj pčelarskog sektora.

Prvog se dana raspravljaljalo o tome kako poljoprivrednici Europske unije i njihove zadruge mogu učinkovito ostvariti komunikaciju s potrošačima upotrebom pametnih alata informacijske i komunikacijske tehnologije kako mogu prilagoditi označavanje poljoprivrednih proizvoda potrebama potrošača. U tom kontekstu treba spomenuti i komentirati predavanje koje je održao gospodin Benjamin Perdreau, zamjenik direktora francuske nacionalne poljoprivredne zadruge La Coopération Agricole.

17 ciljeva održivog razvoja

UN-ovi ciljevi održivog razvoja

U izlaganju je prezentirano brendiranje i (neke) postojeće označke na poljoprivrednim proizvodima povezane s kvalitetom. Općenito, označke kvalitete (i brenda) pokazuju da neko nezavisno treće tijelo (npr. certifikacijska organizacija) kao posrednik između proizvoda i potrošača pruža razumnu razinu povjerenja da proizvod ima deklarirana svojstva. Posebno je naglašena važnost označavanja proizvoda regionalnim označkama kao i takozvanim zelenim markama jer one imaju neposredan utjecaj na skraćivanje lanaca opskrbe. Kraći lanci opskrbe povoljno utječu ne samo na cijenu proizvoda nego i na smanjivanje oslobadanja stakleničkih plinova u atmosferu, odnosno na ugljični otisak. Zelene označke/marke sugeriraju manje štetan utjecaj na okoliš te percepciju proizvoda kao prijateljskog prema okolišu. Gospodin Perdreau napomenuo je da se razmišlja o dizajniranju i uvodenju označke koja će biti povezana globalnim ciljevima održivog razvoja (sustainable development goals, SDGs). Ti su ciljevi (poznati i kao globalni ciljevi) novi i univerzalni ciljevi/pokazatelji koje su razvili Ujedinjeni narodi, a nastali su kao proširenje milenijskih globalnih ciljeva donesenih 2001. godine. Radilo se o osam ciljeva usmjerenih na dokidanje siromaštva do 2015. godine, u kojima je određena ulogu imalo i pčelarstvo kroz inicijativu svjetske Organizacije za hranu i poljoprivredu (FAO).

U tom je kontekstu važno napomenuti da je med jedan od rijetkih, ako ne i jedini proizvod koji doprinosi ispunjavanju baš svih 17 ciljeva, što je dokumentirano u opsežnom izvještaju Međunarodne federacije pčelarskih društava (Apimondije) iz travnja 2021. godine. Naime pčelarstvo u pravilu ne zagaduje ili minimalno zagaduje okoliš, ne stvara otpad i ima pozitivan učinak na biološku raznolikost.

Interesantno je da je izvjestitelj Perdreau nekoliko puta spomenuo da trenutačno ne postoji ni jedna paneuropska označka brendiranja koja jamči kvalitetu i održivost proizvoda. To naravno nije točno jer već odavno postoji EU označka za ekološke (organske) proizvode.

Pozdravni govor

Zanimljivo, pozdravni su govorovi održani tek u prijepodnevni satima drugoga dana kongresa. Tu svakako treba spomenuti obraćanje predsjednice COPA-e gospođe Christiane Lambert, koja je napomenula da europski poljoprivrednici omogućuju sigurnost opskrbe hranom i njezinu dostupnost, čuvaju okoliš, oblikuju krajobraz te ublažuju klimatske promjene jer svojim djelovanjem omogućuju apsorpciju ugljikova dioksida na prirodan način. Spomenula je nekoliko najvećih izazova i rizika koji stoje pred poljoprivrednicima Europske unije, a to su: suše, geopolitička situacija, smanjena dostupnost energenata, inflacija te opasnost od intenziviranja pandemije bolesti COVID-19.

Skupu se vrlo sadržajnim govorom obratila i hrvatska ministrica poljoprivrede Marija Vučković. Napomenula je da je lanac energija => gnojivo => hrana osnova suvremenog svijeta te poremećaj bilo koje komponente predstavlja udar na sigurnost i dostupnost hrane. Prema njezinim riječima, sigurna proizvodnja hrane nekoć je omogućila razvoj gradova, a danas je obrnuto: suvremene tehnologije u proizvodnji hrane omogućuju brisanje razlika između ruralnih prostora i gradova. Zajednička poljoprivredna politika, kao najdugovječnija i najintegriranija politika Europske unije, mora poljoprivrednim proizvodačima osigurati dostojanstven život, mogućnost okrupnjavanja posjeda, uporabu digitalnih alata i razvoj pametne poljoprivrede. Ukratko, razvoj poljoprivrede, u Hrvatskoj i Europskoj uniji, mora se bazirati na ispunjavanju održivih ekonomskih, ali i socijalnih ciljeva. Pravu je buru svojim govorom izazvao gospodin Janusz Wojciechowski, povjerenik Europske komisije za poljoprivredu i ruralni razvoj. Kako bi se osigurala održiva proizvodnje hrane ispunjavajući cilj strategije „od polja do stola“, Europska je komisija donijela prijedlog revizije Direktive o održivoj upotrebi pesticida s ciljem znatnog smanjenja upotrebe pesticida, rizika od pesticida i ovisnosti o pesticidima te radi poboljšanja integrirane zaštita bilja. Predviđeno je smanjivanje uporabe pesticida i antimikrobnih sredstava, posebice onih štetnih za pčele i ostale oprasjavače, za čak 50 posto. Također je predviđeno znatno smanjivanje pretjerane upotrebe umjetnih gnojiva.

Pesticidi i umjetno gnojivo

Idok je smanjivanje upotrebe pesticida, posebice ozloglašenih neonikotinoida, ali i umjetnih gnojiva, svakako dobra vijest za pčelare, interni i nikad objavljen dokument Europske komisije, ali koji, čini se, neslužbeno kruži među poljoprivrednicima Europske unije, upozorava na određene probleme. Naime kolaju podaci da je procijenjeno da bi smanjivanje uporabe pesticida za 50 posto vodilo do smanjivanja proizvodnosti žitarica i kukuruza za čak 20 posto. Ako se tome pribroji učinak smanjivanja upotrebe umjetnih gnojiva, a što je izvjesno i zbog same strategije i zbog enormnog porasta cijene prouzročene poskupljenjem energetika i ulaznih proizvodnih komponenti, proizvodnost će se smanjiti još i više. Zbog toga je povjerenik Wojciechowski tijekom svojeg govora i odgovaranja na pitanja bio popraćen snažnim neodobravanjem i zvižducima prisutnih poljoprivrednika, koji smatraju da njihova proizvodnja više neće biti rentabilna. Govornici iz publike naglašavali su da su pred europskim građanima vrlo teška vremena. Situaciju je pokušao smiriti gospodin Norbert Lins, predsjednik Odbora za poljoprivredu i ruralni razvoj Europskog parlamenta. On je rekao da, što se tiče gnojiva, još ništa nije konkretno usvojeno te da su potrebni kratkoročni i dugoročni planovi. Odbor, a zatim i Europski parlament, o tome će još svakako raspravljati, a donošenje zakonske regulative očekuje se tek sredinom 2023. godine. Također je naglasio da će se smanjivanje uporabe neonikotinoida povoljno odraziti na pčele i druge opašivače te da će njihova veća brojnost dovesti do boljeg opašivanja i posljedične proizvodnosti. Potrebno je dakle naći optimalan balans između smanjivanja upotrebe pesticida, ekološke proizvodnje, ekoloških metoda gnojidbe i boljeg opašivanja. No još je otvoreno kako će se postići te optimalne interakcije. I dok je meni kao pčelaru taj stav bio prihvatljiv i razuman, auditorij nije prestajao negodovati. Na pitanje jednog pčelara iz publike zašto se dopušta uvoz nedopuštenih pesticida u Europsku uniju iz nekih istočnih zemalja nije dan zadovoljavajući odgovor.

Neki su se govornici dotakli i problema neracionalne upotrebe hrane jer se prema procjenama oko 20 posto hrane jednostavno baca i uništava unatoč golemlim sredstvima i naporima uloženima u njezinu proizvodnju, a s druge strane mnogi ljudi gladuju.

Zaključci kongresa

Zaključci su formulirani u završnim obraćanjima čelnika udruženja COPA i COGECA. Zbog kumulativnih učinaka nekoliko kriznih čimbenika europsku poljoprivredu nužno treba transformirati da bude učinkovitija. Potrebno je ubrzati primjenu održivih proizvodnih praksi da bi se ublažile posljedice klimatskih promjena, riješio problem gubitka bioraznolikosti i omogućili zdravi ekosustavi. Pritom su prioriteti Europske unije primjena inovacija i suvremenih tehnologija u osiguravanju dostupnosti i sigurnosti hrane. Dostupnost i sigurnost hrane nikako ne smiju biti suprotstavljene kategorije.

Zajednička poljoprivredna politika „od polja do stola” i zakonska regulativa koja iz nje proizlazi predlaže da se u okviru programa Obzor Europa izdvoji još deset milijardi eura za istraživanje i inovacije u području hrane, biogospodarstva, prirodnih resursa, poljoprivrede, ribarstva, akvakulture i okoliša te u području primjene digitalnih tehnologija i prirodnih rješenja u poljoprivredno-prehrabrenom sektoru. Europska će unija stvoriti preduvjete za uvođenje širokopojasnog interneta u ruralna područja, što će olakšati digitalizaciju poljoprivredne proizvodnje primjenom satelitskih podataka, podataka s agrometeoroloških stanica i slično. Ipak, pitanje svih pitanja jest kako s manje raspoloživih resursa (gnojiva, pesticida i sličnoga) kroz međusektorskiju suradnju proizvoditi više i osigurati sigurnost hrane. Pritom treba pronaći učinkovit način da proizvodi niskog rizika budu široko dostupni prije nego što se ugasi proizvodnja proizvoda višeg rizika.

“

EUROPSKA JE KOMISIJA DONIJELA PRIJEDLOG REVIZIJE DIREKTIVE O ODRŽIVOJ UPOTREBI PESTICIDA S CILJEM ZNATNOG SMANJENJA UPOTREBE PESTICIDA, RIZIKA OD PESTICIDA I OVISNOSTI O PESTICIDIMA TE RADI POBOLJŠANJA INTEGRIRANE ZAŠTITA BILJA. PREDVIĐENO JE SMANJIVANJE UPORABE PESTICIDA I ANTIMIKROBNIH SREDSTAVA, POSEBICE ONIH ŠTETNIH ZA PČELE I OSTALE OPRAŠIVAČE, ZA ČAK 50%. TAKOĐER JE PREDVIĐENO ZNATNO SMANJIVANJE PRETJERANE UPOTREBE UMJETNIH GNOJIVA.

Prilike za pčelare

Planirano je da Europska komisija u poljoprivredu i povezane nove tehnologije investira impresivnih 40 milijardi eura. Posljedično je potrebno pripremiti inovativne projekte. Smanjivanje upotrebe pesticida djelovat će blagovorno na pčelarstvo. Smanjivanje upotrebe umjetnih gnojiva nadomjestit će se između ostalog i zelenom gnojidbom (sideracijom). Budući da se kao siderati najčešće upotrebljavaju različite smjese djetalina, što je dobra pčelinja paša, to će imati povoljan učinak na pčele i proizvodnju meda. Države članice Europske unije prema novoj će zajedničkoj poljoprivrednoj politici i planiranoj regulativi koja iz nje proizlazi (Direktiva o održivosti) različitim mehanizmima i poticajima nagrađivati održivost. Dakle već sad treba razmišljati o tome kako individualni pčelari i pčelarske organizacije mogu dokazati da ostvaruju ciljeve održivog razvoja. Također je potrebno više pozornosti posvetiti apišumarstvu, odnosno spoju pčelarstva i šumarstva. Naime tijekom ovog je kongresa više puta naglašena uloga šuma u smanjivanju koncentracija ugljikova dioksida u atmosferi. Pogodno gospodarenje šumama pak može dodatno poboljšati pčelinju pašu. Također, svakako valja posvetiti veću pozornost i brendiranju meda regionalnim, ali i europskim oznakama kvalitete jer to stvara povjerenje potrošača.

HRVATSKA PČELA

UZIMA LI LJETNA SUŠA
CIJELOGODIŠNJI DANAK

ZIMSKI PROČISNI LET

AFRIČKO ISKUSTVO POUČAVANJA
I UČENJA O PČELAMA

ISSN BROJ
1330-3635

BROJ
12

Zagreb, 2022.
Godište 141.

